

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
МІНІСТЕРСТВО АГРАРНОЇ ПОЛІТИКИ ТА ПРОДОВОЛЬСТВА УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ АГРАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА УКРАЇНСЬКОЇ ТА ІНОЗЕМНИХ МОВ

НАУКОВІ ЗАПИСКИ

*- педагогіка - психологія - мовознавство -
- методика викладання - філософія -
- історія - соціологія - політологія -*

Серія: Соціально-гуманітарні науки

Випуск № 3 • 2014 р.

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE
MINISTRY OF AGRARIAN POLICY AND FOOD OF UKRAINE
VINNYTSIA NATIONAL AGRARIAN UNIVERSITY
UKRAINIAN AND FOREIGN LANGUAGES DEPARTMENT

SCIENTIFIC NOTES

*- pedagogics - psychology - linguistics -
- teaching methodology - philosophy -
- history - sociology - politology -*

Series: Socially-humanitarian sciences

Issue № 3 • 2014

УДК 378:37.013:371.315
ISBN

ББК 74.58
Н 34

Редакційна колегія / Editorial Board

Калетнік Г.М. – доктор економічних наук, професор, дійсний член (академік) НААН України, президент ВНАУ (головний редактор)

Джеджула О.М. – доктор педагогічних наук, професор, ВНАУ (заступник головного редактора)

Тимкова В.А. – кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української та іноземних мов ВНАУ (заступник головного редактора)

Кравець Р.А. – кандидат педагогічних наук, ВНАУ (відповідальний секретар)

Kaletnik H.M. – Doctor of Economic Sciences, professor, academician of NAAS of Ukraine, President of VNAU (chief editor)

Dzhedzhula O.M. – Doctor of Pedagogic Sciences, professor, VNAU (assistant chief editor)

Tymkova V.A. – Candidate of Philological Sciences, assistant professor, Head of Ukrainian and Foreign Languages Department, VNAU (assistant chief editor)

Kravets R.A. – Candidate of Pedagogic Sciences, VNAU (executive editor)

Члени редакційної колегії / Editorial Staff Members

Романишина Л.М. – доктор педагогічних наук, професор, заслужений працівник освіти України, Хмельницький національний університет

Вачевський М.В. – доктор педагогічних наук, професор, академік АН ВО України, член Національної спілки журналістів України, Дрогобицький державний педагогічний університет імені Івана Франка

Левчук К.І. – доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри історії України та філософії, ВНАУ

Легун Ю.В. – доктор історичних наук, професор, ВНАУ

Капранов О.П. – доктор філософії, доцент кафедри англійської мови Стокгольмського університету, Швеція

Курлянд З.Н. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри педагогіки, Державний заклад „Південноукраїнський національний педагогічний університет імені К.Д. Ушинського“

Мельничук І.М. – доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри філософії та суспільних дисциплін, ДВНЗ „Тернопільський державний медичний університет імені І.Я. Горбачевського МОЗ України“

Петрук Н.К. – доктор філософських наук, професор, завідувач кафедри соціальної роботи і соціальної педагогіки, ХНУ

Тимошук Н.М. – кандидат філологічних наук, доцент, ВНАУ

Степанова І.С. – кандидат філологічних наук, доцент, ВНТУ

Матієнко О.С. – кандидат педагогічних наук, доцент, ВНАУ

Довгань Л.І. – кандидат педагогічних наук, доцент, ВНАУ

Romanyshyna L.M. – Doctor of Pedagogic Sciences, professor, Honoured Educator of Ukraine, Khmelnytskyi National University

Vachevskyi M.V. – Doctor of Pedagogic Sciences, professor, academician of ASHE of Ukraine, corresponding member of the National Union of Ukraine’s Journalists, Drohobych State Pedagogical University named after Ivan Franko

Levchuk K.I. – Doctor of Historic Sciences, professor, Head of the Department of the Ukrainian History and Philosophy, VNAU

Lehun Yu.V. – Doctor of Historic Sciences, professor, VNAU

Alexander Kapranov – Doctor of Philosophy, assistant professor of the Department of the English Language, Stockholms Universitet, Sweden

Kurliand Z.N. – Doctor of Pedagogic Sciences, professor, Head of the Department of Pedagogy, State Institution “South Ukrainian National Pedagogical University named after K.D. Ushynskiy”

Melnychuk I.M. – Doctor of Pedagogic Sciences, professor, Head of the Department of Philosophy and Social Subjects, SHEI “Ternopil State Medical University named after I.Ya. Horbachevskiy of MHP of Ukraine”

Petruk N.K. – Doctor of Philosophy, professor, Head of the Department of Social Work and Social Pedagogy, HNU

Tymoshchuk N.M. – Candidate of Philological Sciences, assistant professor, VNAU

Stepanova I.S. – Candidate of Philological Sciences, assistant professor, VNTU

Matienko O.S. – Candidate of Pedagogical Sciences, assistant professor, VNAU

Dovhan L.I. – Candidate of Pedagogical Sciences, assistant professor, VNAU

ЗМІСТ

Волошина О.В.

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ТАКТИЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ
ТА ГУСТАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ УХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ6

Дакалюк О.О.

СУЧАСНИЙ СТАН НАВЧАННЯ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ ЯК ДРУГОЇ ІНОЗЕМНОЇ У
НЕМОВНИХ ВУЗАХ16

Кравець Р.А.

МОДУЛЬНИЙ ПІДХІД ДО ВИКЛАДАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В АГРАРНОМУ
ВНЗ22

Манжос Е.О.

ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНО-ТЕРМІНОЛОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ
МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СІЛЬСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА.....35

Марлова А.С.

ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ ДО ОПРАЦЮВАННЯ ІНШОМОВНОЇ ФАХОВОЇ
ЛІТЕРАТУРИ У СТУДЕНТІВ ВИЩИХ МЕДИЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ
ЗАКЛАДІВ.....40

Матієнко О.С.

ДЕФІНІЦІЯ ПОНЯТТЯ „ЕКОНОМІЧНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ”.....49

Обухова В.М.

СОЦІОЛІНГВІСТИЧНІ ЧИННИКИ ЗМІН У МОВНІЙ КАРТИНІ СВІТУ НАШИХ
СУЧАСНИКІВ.....55

Перішко І.В.

УПРАВЛІННЯ МАРКЕТОЛОГАМИ ТУРИСТИЧНОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ РЕГІОНУ У
СФЕРІ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ60

Сніговська О.В.

МІЖКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ФАХІВЦІВ ІЗ МІЖНАРОДНИХ
ВІДНОСИН В КОНТЕКСТІ СУЧАСНОЇ ПАРАДИГМИ ДІАЛОГУ
КУЛЬТУР.....66

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ І ФУНКЦІОНУВАННЯ ТАКТИЛЬНОЇ ЛЕКСИКИ ТА ГУСТАТИВНОЇ ЛЕКСИКИ У ХУДОЖНЬОМУ МОВЛЕННІ

Постановка проблеми. Тактильна та густативна лексика, як і відповідна поняттєва сфера, з прадавніх часів викликала цікавість філософів, психологів, літературознавців, мовознавців та ін. Незважаючи на те, яку саме оцінку ролі чуттєвого сприйняття у процесі пізнання давали окремі мислителі чи представники цілих шкіл і течій, сам факт повсякчасного звертання до цієї проблеми свідчить про її важливість та дає підстави говорити про актуальність її дослідження у багатьох галузях науки. Тактильна та густативна лексика є вагомим компонентом мовних картин світу, оскільки саме на основі чуттєвої інформації про світ відбувається концептуалізація дійсності на площині тієї чи іншої мови. Чуттєве відображення здійснюється через зорові, слухові, нюхові, тактильні аналізатори. Склад і структура чуттєвого відображення створюють сенсорну організацію людини [3, с.337].

Аналіз основних досліджень та публікацій з даної теми. Сприйняття світу за допомогою мислення та відображення отриманої інформації через мову відповідає поняттям концептуальної і мовної картини світу. Б.Уорф і Е.Сепір зробили значний внесок у розмежування понять «концептуальна картина світу» і «мовна картина світу». У подальшому ці поняття розробляються у працях О.С. Кубрякової, А. Вежбицької, Р. Джекендорффа, Ю.С. Степанова, Н.Д. Артюнової, Бондарко А.В., Ю.Д. Апресяна, В.Н. Телії, О.Л. Каменської, А.Г. Баранова, О.П. Воробйової. Мовна картина світу визначається як частина концептуального світу, що набула вербальної форми. Концептуальна картина світу є значно багатшою, ніж мовна картина світу. В основі мовної картини світу лежить мовний механізм творення нових концептів, який приводить у взаємодію і пізнавальні процеси, і емпіричний досвід, і культурні досягнення колективу [2, с.280]. Під концептом, услід за Ю.С. Степановим, розуміємо «осередки культури», згустки національно-культурних змістів. Концепти, або базові когнітивні категорії, є універсальними, тому що відображають спільний для всіх когнітивний

процес.

Функціонування тактильної лексики та лексики смакопозначення в художньому дискурсі неодноразово було об'єктом наукових пошуків як вітчизняних, так і зарубіжних науковців (О.В. Волошина, О.Н. Григор'єва, Л.М. Серєда, Н.Г. Смирнова, А. Вежбицька). Проте виразні можливості цих різновидів сенсорної лексики не отримали достатнього висвітлення і проблема продовжує залишатися актуальною. Аналіз функціонування тактильних та смакових сенсоризмів на рівні тексту у свою чергу дозволяє виявити їхнє значення не лише як засобу створення художньої образності, але і як засобу текстотворення.

Метою нашої статті є вивчення деяких особливостей вживання і функціонування тактильної лексики та густативної лексики у художньому мовленні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сенсорна лексика є вербальною актуалізацією постійної сфери “чуттєвого сприйняття”, у якій закодована вся інформація про навколишній світ. Дослідження сенсорної лексики проводилися в різних аспектах та на матеріалі багатьох мов.

Також лексика відчуття є одним з основних засобів репрезентації авторської мовної картини світу. Текст художнього твору являє собою багатомірну змістову єдність, в якій віддзеркалюється психологія письменника, де реалізується в літературній формі ідея, а також відображається унікальне явище людської свідомості - мова, яка через системно-функціональні, семантичні, стильові, стилістичні та інші організації розкриває національну та індивідуально-лінгвістичну концептуальну картину світу. Сенсорна лексика – це залишені митцем слова вузькі шпарини, крізь які гнучкий розум читача проникає у внутрішній світ автора. Тому вважаємо за необхідне розглядати цей лексичний пласт як одну з семантичних домінант прозового твору.

Мовна картина світу – це сукупність уявлень, що склалася історично у повсякденній свідомості народу і відобразилася у мові. Це свого роду колективна філософія, система поглядів, з одного боку, універсальна, а з іншого, національно-специфічна [9, с.53].

Проблема мовної картини світу є актуальною у зв'язку із виходом на перший план у лінгвістичних дослідженнях проблеми співвідношення мови, свідомості (індивідуальної й колективної) й культури [5,с.8]. Серед

актуальних питань лінгвістики слід відзначити спосіб відображення світу у свідомості людини та роль вербальних засобів у цьому процесі. В. Гумбольдт першим висунув ідею про нерозривну єдність мови і мислення. При цьому, мова для В. Гумбольдта виступає як посередник між двома різними світами - об'єктивно існуючим зовнішнім світом і суб'єктивним світлом людини [7, с.238].

У художньому мовленні тактильна та густативна лексика використовуються для прямої номінації сенсорних сутностей, а також у процесі конвергенції сенсорних образів – скупчення в одному текстовому фрагменті пучка сенсорних образів, що формують полімодальний образ, сприйнятий у певний момент часу кількома органами чуття.

Густативною називаємо лексику на позначення смаку (від лат. *gustatus* смак, смакове відчуття). Смакові відчуття постають одним із видів сенсорного механізму сприйняття, основною функцією яких є визначення якості споживаної їжі, що здійснюється шляхом аналізу смакових характеристик харчових речовин, а також поліпшення апетиту.

Найменування смаку належать до перцептивної лексики, яка відіграє важливу роль у відображенні об'єктивної дійсності. Проблеми вивчення лексичних одиниць викликають особливий інтерес, оскільки саме в лексиці найбільш яскраво відображена національна специфіка мови.

Сенсорна лексика в різних аспектах вивчалася певним колом дослідників: Н. Д. Арутюнова, О. А. Вербицька, О. М. Вольт, В. В. Грідасов, В. В. Дятчук, В. В. Попова, Л. О. Пустовіт, І. Г. Рузін, І. П. Устинова, А. Н. Шрамм та ін.

Словниковий склад є найбільш чутливим до різноманітних зовнішніх факторів впливу, на ньому постійно відбивається дія внутрішніх законів розвитку мови.

Лексика на позначення смаку в сучасній англійській мові поповнюється: шляхом розвитку лексичних значень, а також словотвірним способом.

Значення позитивної / негативної оцінки реалізується у густативній лексиці також шляхом морфологічної деривації [13, с.132].

Актуальність дослідження визначається великим значенням перцептивної категорії смаку у житті людини, яка значно менше досліджена у порівнянні із зоровим та слуховим модусами перцепції.

Густативна, або смакова лексика є надзвичайно колоритним засобом передачі уявлення про навколишній світ. Густативним та тактильним відчуттям присвячені праці не лише мовознавців а й психологів культурологів, психофізіологів тощо. Незважаючи на величезну кількість досліджень щодо вищеназваної лексики, її вивчення залишається, актуальною темою і сьогодні.

Особливий інтерес для дослідження викликає сприйняття смаку людиною та мовне відображення результатів цього виду перцепції. Смак при цьому визначається як процес сприйняття, а не відчуття. Так термін «відчуття» відноситься до початкового досвіду, що виникає внаслідок елементарних видів стимуляції, у той час як сприйняття означає участь вищих когнітивних механізмів, що інтерпретують сенсорну інформацію [1, с.13]. З лінгвістичного, погляду, смак цікавий тим, що він вербалізується досить складно, тому основна проблема полягає у пошуку лінгвістичних корелятивів для різних значень смакової шкали. Людина не набагато просунулася у розкладанні на елементи цього роду сприйняття. Лексика, яка відноситься до результатів незорового сприйняття, відносно бідна. Її різноманітність мінлива, вона позичена у конкретної лексики – найчастіше у імен природних реалій (наприклад, смак малини). У позначеннях такого роду, які не подолали етапу порівняння, відображається семантична дифузність найменувань [4, с.12]. Невизначений і дифузний характер цього виду перцепції виявляється у порівняно невеликій кількості лексичних одиниць зі значенням смаку у мові.

Як відомо, письменники користуються загальноживаною мовою, проте їх індивідуальне світосприйняття, а також особливості мови зумовлюють створення неповторного мовного світу. Контакт письменників, як і будь-яких інших суб'єктів світорозуміння, зі світом є унікальним, уявлення про світ різноманітним. При цьому, дійсно адекватний глобальний і цілісний образ світу може створити тільки колективний суб'єкт в ході всебічного розглядання зовнішнього світу, створюючи загальну картину світу, в якій усуваються усі нюанси індивідуального світосприйняття. Картина світу – це наслідок побудови суб'єктом образу світу за допомогою певних засобів. Густативна лексика при цьому є локальним фрагментом світу, або картиною досліджуваної дійсності [10, с.57].

Вибір письменником тих чи інших мовних засобів зумовлено багатьма факторами – задумом, концептом та змістом художнього твору, художнім

напрямок. Мовна картина світу письменника відображає особливий спосіб світобачення, властивий даній мові, культурно значущий для неї.

Ще одним значним джерелом поповнення лексики на позначення смаку є засоби оцінювання, які виражаються у художньому творі за допомогою прикметників.

Мова це не тільки знаряддя культури, але знаряддя емоцій. Думки та емоції зливаються у процесі діяльності, і емоції можуть навіть превалювати при цьому. Кожна мовна особистість, незалежно від культурних відмінностей, переживає ті ж самі базові емоції, і це зближує людей різних культур. Так концепти радість з одного боку і нещастя з іншого є базовими емоційними концептами.

Сема «сприйняття смаку» утворює концепт. Цей концепт є у свідомості кожної людини, незалежно від культурних відмінностей, що об'єднує людей різних культур. Цим можна пояснити спільні значення густативних прикметників у метафоричних формуваннях. Але існує національна специфіка представленості цього виду перцепції у досліджуваних мовах. Необхідність виділити національну специфіку сприйняття смаку потребує аналізу результатів його концептуалізації в англійській і українській мовах. Ознака смаку не є самостійною, вона тісно пов'язана у процесі комунікації з об'єктом. Ця особливість знаходить відображення в особливому типі номінації – іменних атрибутивних сполученнях. Тому семантична структура ядерних прикметників на позначення смаку досліджується за допомогою аналізу їх лексичної сполучуваності. Кожен прикметник має ряд сполучуваних іменників, але цей ряд не завжди однаковий за своїм складом, що відображає національні особливості концептуалізації предметів за тією чи іншою ознакою [6, с.186].

У мові прози або поезії густативна лексика стає ознакою індивідуального стилю автора. У кожного митця є улюблені найменування смаку які відображають його світогляд та естетичні позиції, психологію, символізують певною мірою відповідну епоху, ментальність.

Найменування смаку належать до малодосліджених груп лексики. Це пояснюється тим, як слушно зазначав Іван Франко, що не всі відчуття (маються на увазі зорові, слухові, смакові, нюхові) відіграють однакову роль у створенні художніх образів. Перше місце відводиться зоровим, слуховим і дотиковим відчуттям, а за ними йдуть смакові і нюхові. Відповідно до того

знаходимо в поезії різних часів і народів найменше зображень смакових і запахових, значно більше вражень дотику і слуху, а найбільше вражень зору [12, с.126].

Прикметники на позначення смаку були предметом дослідження лінгвістів, які на матеріалі різних мов та в різні періоди намагалися зрозуміти складну й своєрідну природу цього пласту лексики. Позначення смаку зацікавлює дослідників давністю походження і семантичним багатством. Можна назвати окремі розвідки, автори яких так чи інакше торкалися лексики зі значенням смаку. Серед таких праць слід відмітити дисертаційне дослідження М.П. Білоус „Прикметники на позначення смаку в українській мові“ [1, с.15], присвячене ономасіологічному аспектові аналізу густативних прикметників, дисертацію І.В. Гайдаєнко „Назви на позначення смаку: етимологія, семантика, функціонування“ [4, с.13], у якій на обширному матеріалі із залученням джерел різнорідної стильової приналежності комплексно досліджено лексику на позначення смаку в сучасній англійській мові, а також дослідження А.В. Куценко „Семантическая структура прилагательных-вкусообразованной лексической сочетаемости в английском и русском языках“. Прикметники, які відображають концепт смаку в латинській мові, були предметом зацікавлення в класичній філології [10, с.18]. Недостатня кількість праць, присвячених густативній лексиці в давногрецькій мові, свідчить про те, що вивчення цього шару лексики в індивідуально-авторському вживанні є цілком на часі.

Предметом аналізу є визначення специфіки семантичної структури прикметників зі значенням смаку та особливостей їх функціонування художньому мовленні.

Людина сприймає навколишній світ за допомогою спеціалізованих сенсорних систем – аналізаторів. У процесі сприймання відбувається формування образу предметами або явищами, що діє на аналізатор. Одиниці, що фіксують перцептивні відчуття на лексичному рівні, демонструють особливості структурної та семантичної організації. У статті на матеріалі англійської мови ми розглядаємо мовні одиниці зі значенням смаку як кореляти складних мисленневих процесів, що включаються син естетичні порівняння, трансформують фонові знання комуні ката.

Прикметники смаку, як зазначає А. Шрамм [13, с.103], які кількісно

посідають дуже скромне місце в розряді якісних прикметників, є найбільш елементарними. Оскільки ці прикметники виражають ознаки, які сприймаються відповідними органами чуття, їх називають емпірійними прикметниками. Система номенів смаку характеризується властивістю виражати ознаки предметів не через відношення до інших предметів, дій чи обставин, а власне семантикою. Наприклад, гіркий, солодкий, кислий, солоний. Ці номінації є основними назвами загального поняття смак. У сучасних мовах система слів на позначення смаку має чітко виражене ядро (солодкий, гіркий, солоний, кислий). До власне смакових назв, що позначають основні видові поняття елементарного смаку, приєднуються лексеми прісний, терпкий. Умовно до назв смаку можна віднести слова смачний, ласий, оскільки вони є релятивними назвами, що дають позитивну оцінку. До цієї групи належать також лексеми, що позначають ускладнені відчуття смаку (гіркувато-солодкий), характеризуючи смак ядровою назвою з додатковим відтінком.

Солодкий смак викликає приємні відчуття. Тому на основі прямого номінативного значення аналізований прикметник набуває відтінку значення "приємний на смак, смачний".

Поширення тактильної лексики на всі види лексики чуттєвого сприйняття – одна з основних закономірностей функціонування синестетичного слововживання, детермінованого метою дотикового відчуття у процесі пізнання.

Ядром семантичної класифікації тактильної лексики в системі сучасної англійської мови є архісема *тактильне відчуття* [8, с.368].

Тактильна лексика широко використовується у художньому мовленні на позначення температурних відчуттів, якостей характеру людини, зовнішніх та внутрішніх характеристики персонажа тощо.

Тактильна лексика та лексика смакопозначення мають великі експресивні можливості і набувають різноманітних контекстуальних доповнень смислу, завдяки чому збільшується роль тактильних та смакових сенсоризмів формуванні змістово-концептуальної та підтекстової інформації, що робить їх важливим засобом творення художньої образності.

Насиченість твору О.Уальда „Портрет Доріана Грея” сенсорною лексикою досить висока – 160 одиниць у 852 використаннях.

У романі надзвичайно багато тактильної лексики. Це 12 одиниць – cold,

cool, hot, warm, wet, damp, icy, chill, dank, shimmy, heat, coldness у 48 використаннях. Багато також й одоризмів: perfume, scent, aroma, fume, aromatic, odorous, сполучень з іменниками odor та smell, що передають значення запаху через його носія. Смакопозначень – 2: bitter та sweet.

Насиченість тексту тактильною лексикою в романі “Портрет Доріана Грея” значна. Позитивну конотацію несуть cool та warm наприклад: “Lord Henry went out to the garden, and found Dorian Grey burying his face in the great cool lilac-blossoms, feverishly drinking in their perfume as if I had been wine” [14, с.25]. “The cool water refreshed him” [14, с.94]. “His kiss burned again upon her mouth. Hereyelidswerewarmwithhisbreath. Itwas a lovely mouth, sowarm...” [14, с.21].

Dry залишається нейтрально-оціночним у поєднанні dry brushes as soon as you are dry [14, с.32], але набуває негативної емоційної оцінки в “her dry lips twitched with a spasm of pain” [14, с.64]. Cold має негативну оцінку у всіх 13 вживаннях, наприклад: “There would be the wrinkled throat, the cold, blue-veined hands, the twisted body..” [14, с.121]. “A cold rain begun to fall, and the blurred street lamps looked ghastly in the dripping mist” [14, с.180].

Негативно-оцінні в тексті слова chill, hot, damp, wet, icy, slimy. У chill, chilly, slime, slimy негативна концентрація присутня у словниковому значенні, інші одиниці набули її в контексті.

Використання лексики із різноманітних семантичних мікрополів чуттєво сприйманого в коротких уривках тексту – одна із особливостей стилю Оскара Уальда.

Аналіз функціонування тактильної лексики та лексики смакопозначення у творі О.Уальда „Портрет Доріана Грея” показав, що тактильні та смакові сенсоризми виконують важливу естетичну функцію у репрезентації авторської картини світу. У відповідності до приналежності їх до різних естетичних систем спостерігаються відмінності у використанні лексики певних семантичних груп як в кількісному плані, так і в специфіці контекстуальних нашарувань значення в одних і тих же одиниць сенсорної лексики.

В „естетичному” романі Оскара Уальда важливою особливістю стилю твору є мультисенсорність деталей – використання лексики різних семантичних мікрополів у межах одного короткого уривку, що допомагає у створенні яскравіших та виразніших художніх образів. У тексті роману

використовується 12 вживань лексичних одиниць, що відносяться до тактильної лексики cold, cool, hot, warm, wet, damp, icy, chill, dank, shimmy, heat, coldness (48 уживань); смакопозначень – 2: bitter та sweet.

Актуальність дослідження визначається великим значенням перцептивної категорії смаку у житті людини, яка значно менше досліджена у порівнянні із зоровим та слуховим модусами перцепції.

Особливий інтерес для дослідження викликає сприйняття смаку людиною та мовне відображення результатів цього виду перцепції. Смак при цьому визначається як процес сприйняття, а не відчуття. Так термін «відчуття» відноситься до початкового досвіду, що виникає внаслідок елементарних видів стимуляції, у той час як сприйняття означає участь вищих когнітивних механізмів, що інтерпретують сенсорну інформацію [4, с.5-6]. З лінгвістичного, погляду, смак цікавий тим, що він вербалізується досить складно, тому основна проблема полягає у пошуку лінгвістичних корелятивів для різних значень смакової шкали. Людина не набагато просунулася у розкладанні на елементи цього роду сприйняття. Лексика, яка відноситься до результатів незорового сприйняття, відносно бідна. Її різноманітність мінлива, вона позичена у конкретної лексики – найчастіше у імен природних реалій (наприклад, смак малини). У позначеннях такого роду, які не подолали етапу порівняння, відображається семантична дифузність найменувань [8, с. 425]. Невизначений і дифузний характер цього виду перцепції виявляється у порівняно невеликій кількості лексичних одиниць зі значенням смаку у мові.

Тактильні та смакові сенсоризми є одним із найважливіших засобів створення образності в художньому дискурсі, оскільки вони здатні великою мірою передавати в конкретно-чуттєвій формі той складний зміст, який не завжди збігається із зовнішнім значенням образу. Тому тактильна лексика та лексика смакопозначення є одним із головних засобів репрезентації авторської картини світу, розкриття тем та ідей.

Висновки. Уміння читати художній текст, враховуючи стилістичні особливості вживання та функціонування сенсорної лексики для розкриття авторської мети – необхідний елемент високої культури читання художнього тексту. Сенсорна лексика, як і відповідна поняттєва сфера, є її вагомим компонентом.

Отже, використання сенсорної лексики (густативної лексики та тактильної лексики) в англомовних творах відображає специфічне

сприйняття світу авторами, служить для повної характеристики пейзажу, персонажа, предмета, явища, є продуктивним засобом створення художньої образності. Актуальність нашого дослідження зумовлена відсутністю у вітчизняній класичній філології праць, присвячених розгляду даного пласту лексики.

Література:

1. Білоус М.П. Прилагательные вкусообозначения в современном украинском языке: автореф.дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. Наук: спец. 10.02.01 “Українська мова” / М.П. Білоус. – Херсон, 2002.-17с.
2. Бондарко А.В. К вопросу о перцептивности / А.В. Бондарко // Сокровенные смыслы : Слово. Текст. Культура. – М., 2004. – С.276 -282.
3. Вежбицкая А. Восприятие: семантика абстрактного словаря/А.Вежбицкая// Новое в зарубежной лингвистики. – Выпуск XVIII. М.,1986. – С.336-369.
4. Гайдаєнко І.В. Назви на позначення смаку: етимологія, семантика, функціонування: автореф, дис.. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.01. “Українська мова” І.В. Гайдаєнко. – Херсон, 2002. -17 с.
5. Городецька О.В. Національно-марковані концепти в британській мовній картині світу ХХ століття: дис. канд. філол. наук: 10.02.04/КНУ ім. Т.Шевченка. – К., 2000, с.22.
6. Григорьева О.Н. Цвет и запах власти.Лексика чувственного восприятия в публицистическом и художественном текстах: Учебное пособие / О.Н. Григорьева – М.: Флинта: Наука, 2004. – 248с.
7. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию/ Пер. с нем. – М.: ОАО ИГ «Прогресс», 2000. – 400с.
8. Левицкий В.В. Семасиология. – Винница: Новая Книга, 2006. – 512 с.
9. Овчинникова, Л.О. Оппозиция «тепло-холод» в художественно-мире малой прозы Ю.Н. Куранова / Л.О.Овчинникова // Вестник Российского государственного университета им. И.Канта. – Калининград: Изд-во РГУ им. И.Канта, 2007. – Вып. 6. – с. 51-55.
10. Овчинникова, Л.О. Сенсорна лексика как средство выражения ценностной картины мира Ю.Н. Куранова / Л.О.Овчинникова // вестникР оссийского государственного университета им. И.Канта. – Калининград: Изд-во РГУ им. И.Канта, 2008. – Вып. 8. – с. 55-59.
11. Тимейчук Н.О. Прикметники смаку у творах Плавта, Горація та Петронія (лексико-семантичний аспект): автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. філол. наук: спец. 10.02.14 : “Класичні мови” / Н.О. Тимейчук. – Львів, 2007. – 20 с.
12. Франко І. Із секретів поетичної творчості / Іван Франко. – К., 1969. – 143 с.
13. Шрамм А.Н. Очерки по семантике качественных прилагательных /А.Н.Шрамм. – М., 1979.-132 с.Франко І. Із секретів поетичної творчості / Іван Франко. – К., 1969. – 143 с.
14. Oscar Wilde The picture of Dorian Grey. [роман – на англ. мові]. – Вінниця: ПП

«Видавництво «Геза», 2006. – 230 с.